

עין משפט
נר מצוה

מו:

יום טוב. **לא יבשל בצהלה**. להיות תחלת בשולו ועיקרו לשם שבת אלא לשם יו"ט.
יהא תחלת בשולו והמשויר יהא לשבת דקתני

ואזיל אכל מבשל הוא ליו"ט וכלא הערמה דקתני לקמן^[א]: **עושה כבשיל לשם ערוז**: **וצינא שעליו**. שהיו טוחין צינא על הדג כשזולין אותו: **אכלו או שאבד**. קודם שבשל כל זרעי שבת: **סומך עליו**. לבשל בשבילו: **גב' מנא הני מילי**. לאו דוקא מקראי לייף דערוצי תבשילין דרבנן והכי קא מצעינא ליה אחיכא אסמכוה רבנן: **וזור**. אין זכירה אלא בדבר המשתבח: **זכרנו מאחר שזא להשיחו**.

כשא יו"ט צערצ שבת קרוצ שבת להשמח מחמת יו"ט שמרצה בסעודת היום ואינו מניח לשבת כדי כבודו והזיך הכתוב לזכרו וכשמערב ערוצי תבשילין נמנא שזוכרו שהרי אינו עושה אלא מחמת שבת: **מ"ט**. למה תקנו ערוצ קרא ודאי לאו צערוצ משתעי ולאו ערוצ משתמע מיניה ואסמכתא בעלמא הוא וכי אמא קרא לקדוש היום אמא דתנינא בפסחים (דף קו.) זכרנו על היין וערוצ מדרבנן ומה ראו לתקן: **אמר רבא כדי שיערוצ בו**. מתוך שמערב זוכר את השבת ואינו מכלה את הכל ליו"ט וצורר מנה לזה ומנה לזה: **רב אשי אמר**. לא לכבוד שבת תקנוהו אלא לכבוד יום טוב: **כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת**. כי כיום מיום טוב רב אשי אמר יכדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת קל וחומר הַמיום טוב לחול תנן עושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת בשלמא לרב אשי דאמר כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת היינו דמערב יום טוב אין ביום טוב לא אלא לרבא מאי איריא מערב יום טוב אפילו ביום טוב נמי אין הכי נמי אלא גזרה שמא יפשע ותנא מייתי לה מהכא² **את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו מכאן אמר ר' אלעזר** אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מכאן סמכו חכמים לערוכי תבשילין מן התורה ת"ר מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו בהלכות יום טוב יצתה כת ראשונה אמר הללו בעלי פטסין כת שניה אמר הללו בעלי חביות כת שלישית אמר הללו בעלי כרין כת רביעית אמר הללו בעלי לגינן כת חמישית אמר הללו בעלי כוסות התחילו כת ששית לצאת אמר הללו³ בעלי מארה נתן עיניו בתלמידים התחילו פניהם משתנין אמר להם בני לא לכם אני אומר **אלא להללו שיצאו**⁴ **שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה בשעת פטירתן אמר להם**⁵ **לכו אכלו משמנים ושתו ממתיקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם אמר מר שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה והא שמחת יום טוב מצוה היא רבי אליעזר למעמיה דאמר שמחת יום טוב רשות דתניא ר'רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה ר' יהושע אומר יחלקהו חציו לה' וחציו לכם אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר⁶ **ועצרת לה'** אלהיך וכתוב אחד אומר⁷ **ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם מאי לאין נכון לו אמר רב חסדא למי שלא הניח עירובי תבשילין איכא דאמרי מי שלא היה לו להניח עירובי תבשילין אבל מי שהיה לו להניח עירובי תבשילין ולא הניח פושע הוא מאי כי חדות ה' היא מעוזכם אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון אמר להם הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע ואמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר⁸ **אדיר במרום ה' אי נמי אדרא כשמיה כדאמרי אינשי מאי אדרא דקיימא לדרי דרי תניא נמי הכי שדה שיש בה אדר אינה נגזלת ואינה נחמסת ופירותיה משתמרין תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חוואה כל******

לקדשו זכרנו מאחר שבא להשיכוחו מאי טעמא אמר רבא כדי שיערור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליום טוב רב אשי אמר יכדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת קל וחומר הַמיום טוב לחול תנן עושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת בשלמא לרב אשי דאמר כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת היינו דמערב יום טוב אין ביום טוב לא אלא לרבא מאי איריא מערב יום טוב אפילו ביום טוב נמי אין הכי נמי אלא גזרה שמא יפשע ותנא מייתי לה מהכא² **את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו מכאן אמר ר' אלעזר** אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מכאן סמכו חכמים לערוכי תבשילין מן התורה ת"ר מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו בהלכות יום טוב יצתה כת ראשונה אמר הללו בעלי פטסין כת שניה אמר הללו בעלי חביות כת שלישית אמר הללו בעלי כרין כת רביעית אמר הללו בעלי לגינן כת חמישית אמר הללו בעלי כוסות התחילו כת ששית לצאת אמר הללו³ בעלי מארה נתן עיניו בתלמידים התחילו פניהם משתנין אמר להם בני לא לכם אני אומר **אלא להללו שיצאו**⁴ **שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה בשעת פטירתן אמר להם**⁵ **לכו אכלו משמנים ושתו ממתיקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם אמר מר שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה והא שמחת יום טוב מצוה היא רבי אליעזר למעמיה דאמר שמחת יום טוב רשות דתניא ר'רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה ר' יהושע אומר יחלקהו חציו לה' וחציו לכם אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר⁶ **ועצרת לה'** אלהיך וכתוב אחד אומר⁷ **ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם מאי לאין נכון לו אמר רב חסדא למי שלא הניח עירובי תבשילין איכא דאמרי מי שלא היה לו להניח עירובי תבשילין אבל מי שהיה לו להניח עירובי תבשילין ולא הניח פושע הוא מאי כי חדות ה' היא מעוזכם אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון אמר להם הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע ואמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר⁸ **אדיר במרום ה' אי נמי אדרא כשמיה כדאמרי אינשי מאי אדרא דקיימא לדרי דרי תניא נמי הכי שדה שיש בה אדר אינה נגזלת ואינה נחמסת ופירותיה משתמרין תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חוואה כל******

משפנין. כסבורין שכועס על כת ששית מפני שאחרו ללאת וכ"ש עלינו: **חיי שעה**. סעודה: **אכלו משמנים**. מקרא הוא בספר עזרא עד כי חדות ה' היא מעוזכם: **שלא היה לו להניח**. כגון שאבדה לו אבדה מערב יו"ט ומחזר כל היום אחריה: **חדוש ה'.** שמחה שאתם עושים בשביל הקב"ה הרי היא מעוזכם היא תעזור אתכם לשלם הקפותיכם ומלוותיכם שתלו בשבילה: **שיתיקיימו לו נכסיו**. שלא יהא אדם חומסן וגזל שדות ממנו: **יעע צה אדר**. אילן חשוב הוא יש לו שם למרחוק ואומרים פלוני יש לו אדר בשדהו ומתוך כך היא נקראת על שמו ואם הולך למדינת הים וצא אחר והחזיק בה יש לו עדים הרבה שהיתה שלו ואילו מכרה היה הקול יוצא להיות נקראת על שמו של שני: **שנאמר אדיר צמרוס**. כלומר שאדר לשון קיום וחזק ולכן נקרא אדר: **כשמיא**. כשמו שמפרשין בני אדם את שמו: **נחמסת**. חמסן יהיב דמיה⁹ אלא שלוקח צכח ויש קול לדבר והיום או מחר מוזמינו לבית דין: **ופירותיה משתמרין**. לא ידענא מאי היא. י"מ שנוטעין אותו על הגזולים ויש לו ענפים הרבה והוא לשדה לגדר. ולי נראה שהוא מין עשב חשוב וזרעו מתערב עם הפירות ובשדה לכן קאמר ומשתמרת התבואה מן הכנימה והתולעים שריח אותו זרע מצריחין והורגן כדאמר בחומשין שמשמר התבואה במסכת שבת (דף נא.):

ישעיה מתוך צדקה חשובה לפני ה' במרום, כדכתיב אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף. ומפורש בפרק השותפין במעשה דמנבוה המלך, דאמר אני גזותי למעלה, כלומר הצדקה שפירשתי לעניים הנה היא גזותי לי למעלה במרום, כדכתיב מלוח ה' חזון דל. איכא דאמרי אדרא כשמיא, והוא מאילני סרק והוא גדול ומשלח פארות וענפים הרבה, ואם (מסין)¹⁰ [מסיין] בו הכרום אין חיה יכולה ליכנס לתוכו ומשתמר לעולם.

יום טוב פרק שני ביצה

יהא תחלת בשולו והמשויר יהא לשבת דקתני ואזיל אכל מבשל הוא ליו"ט וכלא הערמה דקתני לקמן^[א]: **עושה כבשיל לשם ערוז**: **וצינא שעליו**. שהיו טוחין צינא על הדג כשזולין אותו: **אכלו או שאבד**. קודם שבשל כל זרעי שבת: **סומך עליו**. לבשל בשבילו: **גב' מנא הני מילי**. לאו דוקא מקראי לייף דערוצי תבשילין דרבנן והכי קא מצעינא ליה אחיכא אסמכוה רבנן: **וזור**. אין זכירה אלא בדבר המשתבח: **זכרנו מאחר שזא להשיחו**. **כשא** יו"ט צערצ שבת קרוצ שבת להשמח מחמת יו"ט שמרצה בסעודת היום ואינו מניח לשבת כדי כבודו והזיך הכתוב לזכרו וכשמערב ערוצי תבשילין נמנא שזוכרו שהרי אינו עושה אלא מחמת שבת: **מ"ט**. למה תקנו ערוצ קרא ודאי לאו צערוצ משתעי ולאו ערוצ משתמע מיניה ואסמכתא בעלמא הוא וכי אמא קרא לקדוש היום אמא דתנינא בפסחים (דף קו.) זכרנו על היין וערוצ מדרבנן ומה ראו לתקן: **אמר רבא כדי שיערוצ בו**. מתוך שמערב זוכר את השבת ואינו מכלה את הכל ליו"ט וצורר מנה לזה ומנה לזה: **רב אשי אמר**. לא לכבוד שבת תקנוהו אלא לכבוד יום טוב: **כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת**. כי כיום מיום טוב רב אשי אמר יכדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת קל וחומר הַמיום טוב לחול תנן עושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת בשלמא לרב אשי דאמר כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת היינו דמערב יום טוב אין ביום טוב לא אלא לרבא מאי איריא מערב יום טוב אפילו ביום טוב נמי אין הכי נמי אלא גזרה שמא יפשע ותנא מייתי לה מהכא² **את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו מכאן אמר ר' אלעזר** אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מכאן סמכו חכמים לערוכי תבשילין מן התורה ת"ר מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו בהלכות יום טוב יצתה כת ראשונה אמר הללו בעלי פטסין כת שניה אמר הללו בעלי חביות כת שלישית אמר הללו בעלי כרין כת רביעית אמר הללו בעלי לגינן כת חמישית אמר הללו בעלי כוסות התחילו כת ששית לצאת אמר הללו³ בעלי מארה נתן עיניו בתלמידים התחילו פניהם משתנין אמר להם בני לא לכם אני אומר **אלא להללו שיצאו**⁴ **שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה בשעת פטירתן אמר להם**⁵ **לכו אכלו משמנים ושתו ממתיקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם אמר מר שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה והא שמחת יום טוב מצוה היא רבי אליעזר למעמיה דאמר שמחת יום טוב רשות דתניא ר'רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה ר' יהושע אומר יחלקהו חציו לה' וחציו לכם אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר⁶ **ועצרת לה'** אלהיך וכתוב אחד אומר⁷ **ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם מאי לאין נכון לו אמר רב חסדא למי שלא הניח עירובי תבשילין איכא דאמרי מי שלא היה לו להניח עירובי תבשילין אבל מי שהיה לו להניח עירובי תבשילין ולא הניח פושע הוא מאי כי חדות ה' היא מעוזכם אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון אמר להם הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע ואמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר⁸ **אדיר במרום ה' אי נמי אדרא כשמיה כדאמרי אינשי מאי אדרא דקיימא לדרי דרי תניא נמי הכי שדה שיש בה אדר אינה נגזלת ואינה נחמסת ופירותיה משתמרין תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חוואה כל******

לקדשו זכרנו מאחר שבא להשיכוחו מאי טעמא אמר רבא כדי שיערור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליום טוב רב אשי אמר יכדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת קל וחומר הַמיום טוב לחול תנן עושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת בשלמא לרב אשי דאמר כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת היינו דמערב יום טוב אין ביום טוב לא אלא לרבא מאי איריא מערב יום טוב אפילו ביום טוב נמי אין הכי נמי אלא גזרה שמא יפשע ותנא מייתי לה מהכא² **את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו מכאן אמר ר' אלעזר** אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מכאן סמכו חכמים לערוכי תבשילין מן התורה ת"ר מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו בהלכות יום טוב יצתה כת ראשונה אמר הללו בעלי פטסין כת שניה אמר הללו בעלי חביות כת שלישית אמר הללו בעלי כרין כת רביעית אמר הללו בעלי לגינן כת חמישית אמר הללו בעלי כוסות התחילו כת ששית לצאת אמר הללו³ בעלי מארה נתן עיניו בתלמידים התחילו פניהם משתנין אמר להם בני לא לכם אני אומר **אלא להללו שיצאו**⁴ **שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה בשעת פטירתן אמר להם**⁵ **לכו אכלו משמנים ושתו ממתיקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם אמר מר שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה והא שמחת יום טוב מצוה היא רבי אליעזר למעמיה דאמר שמחת יום טוב רשות דתניא ר'רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה ר' יהושע אומר יחלקהו חציו לה' וחציו לכם אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר⁶ **ועצרת לה'** אלהיך וכתוב אחד אומר⁷ **ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם מאי לאין נכון לו אמר רב חסדא למי שלא הניח עירובי תבשילין איכא דאמרי מי שלא היה לו להניח עירובי תבשילין אבל מי שהיה לו להניח עירובי תבשילין ולא הניח פושע הוא מאי כי חדות ה' היא מעוזכם אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון אמר להם הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע ואמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר⁸ **אדיר במרום ה' אי נמי אדרא כשמיה כדאמרי אינשי מאי אדרא דקיימא לדרי דרי תניא נמי הכי שדה שיש בה אדר אינה נגזלת ואינה נחמסת ופירותיה משתמרין תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חוואה כל******

לקדשו זכרנו מאחר שבא להשיכוחו מאי טעמא אמר רבא כדי שיערור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליום טוב רב אשי אמר יכדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת קל וחומר הַמיום טוב לחול תנן עושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת בשלמא לרב אשי דאמר כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת היינו דמערב יום טוב אין ביום טוב לא אלא לרבא מאי איריא מערב יום טוב אפילו ביום טוב נמי אין הכי נמי אלא גזרה שמא יפשע ותנא מייתי לה מהכא² **את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו מכאן אמר ר' אלעזר** אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מכאן סמכו חכמים לערוכי תבשילין מן התורה ת"ר מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו בהלכות יום טוב יצתה כת ראשונה אמר הללו בעלי פטסין כת שניה אמר הללו בעלי חביות כת שלישית אמר הללו בעלי כרין כת רביעית אמר הללו בעלי לגינן כת חמישית אמר הללו בעלי כוסות התחילו כת ששית לצאת אמר הללו³ בעלי מארה נתן עיניו בתלמידים התחילו פניהם משתנין אמר להם בני לא לכם אני אומר **אלא להללו שיצאו**⁴ **שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה בשעת פטירתן אמר להם**⁵ **לכו אכלו משמנים ושתו ממתיקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם אמר מר שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה והא שמחת יום טוב מצוה היא רבי אליעזר למעמיה דאמר שמחת יום טוב רשות דתניא ר'רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה ר' יהושע אומר יחלקהו חציו לה' וחציו לכם אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר⁶ **ועצרת לה'** אלהיך וכתוב אחד אומר⁷ **ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם מאי לאין נכון לו אמר רב חסדא למי שלא הניח עירובי תבשילין איכא דאמרי מי שלא היה לו להניח עירובי תבשילין אבל מי שהיה לו להניח עירובי תבשילין ולא הניח פושע הוא מאי כי חדות ה' היא מעוזכם אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון אמר להם הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע ואמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר⁸ **אדיר במרום ה' אי נמי אדרא כשמיה כדאמרי אינשי מאי אדרא דקיימא לדרי דרי תניא נמי הכי שדה שיש בה אדר אינה נגזלת ואינה נחמסת ופירותיה משתמרין תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חוואה כל******

לקדשו זכרנו מאחר שבא להשיכוחו מאי טעמא אמר רבא כדי שיערור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליום טוב רב אשי אמר יכדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת קל וחומר הַמיום טוב לחול תנן עושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת בשלמא לרב אשי דאמר כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת היינו דמערב יום טוב אין ביום טוב לא אלא לרבא מאי איריא מערב יום טוב אפילו ביום טוב נמי אין הכי נמי אלא גזרה שמא יפשע ותנא מייתי לה מהכא² **את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו מכאן אמר ר' אלעזר** אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מכאן סמכו חכמים לערוכי תבשילין מן התורה ת"ר מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו בהלכות יום טוב יצתה כת ראשונה אמר הללו בעלי פטסין כת שניה אמר הללו בעלי חביות כת שלישית אמר הללו בעלי כרין כת רביעית אמר הללו בעלי לגינן כת חמישית אמר הללו בעלי כוסות התחילו כת ששית לצאת אמר הללו³ בעלי מארה נתן עיניו בתלמידים התחילו פניהם משתנין אמר להם בני לא לכם אני אומר **אלא להללו שיצאו**⁴ **שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה בשעת פטירתן אמר להם**⁵ **לכו אכלו משמנים ושתו ממתיקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם אמר מר שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה והא שמחת יום טוב מצוה היא רבי אליעזר למעמיה דאמר שמחת יום טוב רשות דתניא ר'רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה ר' יהושע אומר יחלקהו חציו לה' וחציו לכם אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר⁶ **ועצרת לה'** אלהיך וכתוב אחד אומר⁷ **ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם מאי לאין נכון לו אמר רב חסדא למי שלא הניח עירובי תבשילין איכא דאמרי מי שלא היה לו להניח עירובי תבשילין אבל מי שהיה לו להניח עירובי תבשילין ולא הניח פושע הוא מאי כי חדות ה' היא מעוזכם אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון אמר להם הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע ואמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר⁸ **אדיר במרום ה' אי נמי אדרא כשמיה כדאמרי אינשי מאי אדרא דקיימא לדרי דרי תניא נמי הכי שדה שיש בה אדר אינה נגזלת ואינה נחמסת ופירותיה משתמרין תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חוואה כל******

משפנין. כסבורין שכועס על כת ששית מפני שאחרו ללאת וכ"ש עלינו: **חיי שעה**. סעודה: **אכלו משמנים**. מקרא הוא בספר עזרא עד כי חדות ה' היא מעוזכם: **שלא היה לו להניח**. כגון שאבדה לו אבדה מערב יו"ט ומחזר כל היום אחריה: **חדוש ה'.** שמחה שאתם עושים בשביל הקב"ה הרי היא מעוזכם היא תעזור אתכם לשלם הקפותיכם ומלוותיכם שתלו בשבילה: **שיתיקיימו לו נכסיו**. שלא יהא אדם חומסן וגזל שדות ממנו: **יעע צה אדר**. אילן חשוב הוא יש לו שם למרחוק ואומרים פלוני יש לו אדר בשדהו ומתוך כך היא נקראת על שמו ואם הולך למדינת הים וצא אחר והחזיק בה יש לו עדים הרבה שהיתה שלו ואילו מכרה היה הקול יוצא להיות נקראת על שמו של שני: **שנאמר אדיר צמרוס**. כלומר שאדר לשון קיום וחזק ולכן נקרא אדר: **כשמיא**. כשמו שמפרשין בני אדם את שמו: **נחמסת**. חמסן יהיב דמיה⁹ אלא שלוקח צכח ויש קול לדבר והיום או מחר מוזמינו לבית דין: **ופירותיה משתמרין**. לא ידענא מאי היא. י"מ שנוטעין אותו על הגזולים ויש לו ענפים הרבה והוא לשדה לגדר. ולי נראה שהוא מין עשב חשוב וזרעו מתערב עם הפירות ובשדה לכן קאמר ומשתמרת התבואה מן הכנימה והתולעים שריח אותו זרע מצריחין והורגן כדאמר בחומשין שמשמר התבואה במסכת שבת (דף נא.):

ישעיה מתוך צדקה חשובה לפני ה' במרום, כדכתיב אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף. ומפורש בפרק השותפין במעשה דמנבוה המלך, דאמר אני גזותי למעלה, כלומר הצדקה שפירשתי לעניים הנה היא גזותי לי למעלה במרום, כדכתיב מלוח ה' חזון דל. איכא דאמרי אדרא כשמיא, והוא מאילני סרק והוא גדול ומשלח פארות וענפים הרבה, ואם (מסין)¹⁰ [מסיין] בו הכרום אין חיה יכולה ליכנס לתוכו ומשתמר לעולם.

מסורת הש"ם

^[א] [5] אלישור וי"מ בחסין לקמן י: ד"ה אמר רבא, ^[ב] [הערוך בערך פט פי' בעלי מארה אין להם כלום לא קיימו שמחת יו"ט ולא מלות בית המדרש שכבר ילאו], ^[ג] [שבת י. ג: מעניית כח], ^[ד] [9] פסחים סח: ע"ש, ^[ה] [לשון הערוך בערך אדר פירוש אדיר צמרוס ה' ויעשה מהן צדקה שהיא חשובה לפני ה' צמרוס כדכתיב אמת מארץ תצמח ולדך משמין נשקף], ^[ו] [דף י: 1, 1] פי' יין פלפלן ודבש, ^[ז] [ד"ץ סב, 1] טו) נקב. קינ. ובעצת קית, ^[ח] כלומר אלא"כ יטול מן הצדקה אכל הכא מיירי שיש לו משכנות כדי לפרוע ואין לו משות לבך אמר לו עלי. רש"י.

תורה אור השלם

- ↑ זכור את יום השבת שמות כ ז
- ↑ ויאמר אלהם הוא אשר דבר יי שבחתי שבת קדש ליי מחזר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואת כל הערוך הוציאו לכם למשקרת עד הבקר: שמות טו כג
- ↑ ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתיקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות יי היא מעוזכם: נחמיה ח י
- ↑ ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת ליי אלהיך לא תעשה מלאכה: דברים ט
- ↑ ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו: במדבר כט לה
- ↑ מקלות מים רבים אדירים משפרי ים אדיר בפרום יי: תהלים צג ד

הגהות הגר"א

[א] תוספות סד"ה לו. כשאין לו ממי ללות. כג"ז:

מוסף רש"י

חיי עולם. מורה (שבת י. תענית כא.)

א
א
א
מיי
פ"ו
מהלכות יו"ט
הלכה א
סוג לאין ע"ה טושי"ע א"ח
סומן תקם סעיף א:

ב
ב
מיי
שם הלכה ג
טושי"ע שם ס"ג:

ג
ג
מיי
שם הלכה ה
טושי"ע שם סעיף טו:

ד
ד
מיי
שם הלכה א
ה
[מיי] שם פ"א הלכה ט:
ה
ד
מיי
שם פ"ו

הלכה יט
סוג
טושי"ע
א"ח
סומן תקם סעיף א:

ו
ז
טושי"ע
שם סומן תקם סעיף ז:

רבינו חננאל

י"ט שחל בו לא יבשל בתחילה מיידיט לשבת כר. מנא לן שעושה תבשיל וסומך עליו לשבת. אמר שמאל מדכתיב וזכר את יום השבת, כלומר וזכרו מקודם יום טוב שבא להשיכוהו. ואמר רבא כיון שידוע כי מחזר צריך לבשל לשבת בפני עצמו, אף הוא מתכוין לברר מנה יפה לשבת שלא יבשל הכל ליו"ט. רב אשי אמר למה אין מבשלין מיו"ט לשבת אלא ע"י עירוב, כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת ק"ו מיו"ט [לחול]. ואקשינן עליה אי משום האי למה לי מערב יו"ט אפילו ביו"ט נמי. ומשנינן אלא גזרה שמא יפשע ביו"ט תמצא אופה ומבשל בלא עירובי תבשילין. ותנא מפרש טעמא דמתני' מהכא, את אשר תאפו אפו ואת אשר וגו'. כלומר אם אפית מאתמול אפו גם עתה, וכן אם יש לכם כבר מבושל בשלו, והאי אי אפשר לאוקמי בחול אלא מיו"ט לשבת, ומפרש שאין אופין אלא על האפוי, ואין מבשלין אלא על המבושל, מיכן סמכו לעירובי תבשילין מן התורה. פירוש בעלי פטסין, הם בעלי חביות גדולות, כלומר יש להן הרבה ומשכימין שוספק להם היין עד הערב. בעלי [כדים פחות מהם], לגינן פחות מן הכדים, הוכסות פחות מן הלגין. (בת השפוחות)^[6] אמר להן [הללון] בעלי מארה. כלומר אין להם כלום, לא קיימו שמחת יו"ט ולא מצות ביהמ"ד שכבר יצאו. ואסיק כל מי שהיה יכול להניח עירובי תבשילין ולא עירב פושע הוא. מאי כי חדות ה' היא מעוזכם. אמר הקב"ה לישראל לוו עלי וקדשו ושמחו היום וקדשהו והאמינו בי ואני פורע, כלומר קיימו מצות חדות ה' שאמר הקב"ה ושמחת בתנך, והאמינו שאני מומן לכם ברכה במעשה ידיום כדי שתפרעו מה שלקחתם בהלואה. וא"ר יוחנן הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר אדיר במרום ה'. כלומר

^[1] כ"ע להניח וכו"ה בערוך שם. והרב המגיה בד"ו כתב: "אולי צ"ל תתחילו כח ששית ללאת" וכו"ה תהארה לא ראה את הערוך הנ"ל. (ג) כג"ל וכו"ה בערוך ערך אדר